

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з «Географія з методикою викладання» є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями) спеціалізацією 014.07 Середня освіта (Географія) (освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)») при прийомі на навчання на основі освітнього рівня бакалавра до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2023 році.

Програма містить основні питання з географії та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ ГЕОГРАФІЯ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ

Об'єкт і предмет вивчення сучасної географії. Система географічних наук. Методологія і методи географічних досліджень. Наукові школи, проблеми і перспективи розвитку сучасних наукових напрямів в географії. Новітні напрями розвитку ГІС у географічних дослідженнях.

Визначення, призначення карти та класифікація картографічних моделей та картографічних творів. Елементи карти. Способи та прийоми орієнтування на місцевості за допомогою карт та компаса. Математичні основи карт. Сучасні уявлення про форму та розміри Землі. Картографічні проєкції. Координатні системи. Картографічні умовні позначення. Призначення і застосування карт.

Добовий і річний рухи Землі та їх географічні наслідки. Внутрішня будова Землі та історія її розвитку. Типи земної кори. Теорія літосферних плит. Основні типи тектонічних структур материків. Основні форми рельєфу суходолу. Генетичні типи рельєфу. Закономірності розподілу планетарного рельєфу Землі.

Закономірності та причини розподілу температур приземного шару повітря у просторі земної кулі. Зонально-регіональні закономірності розподілу атмосферного тиску у просторі земної кулі. Типи вітрів. Загальна циркуляція атмосфери. Повітряні маси і атмосферні фронти. Кліматичні пояси. Тепловий баланс. Наукові напрями в кліматології.

Гідросфера. Світовий кругообіг води. Розподіл вод гідросфери. Фізико-хімічні властивості води. Польові методи гідрологічних досліджень. Водні екосистеми річок. Водний баланс.

Географічна оболонка Землі, її склад, межі, будова. Основні закономірності географічної оболонки. Грунт як компонент екосистеми. Фактори ґрунтоутворення. Біоценоз і його структура. Біогеографічна зональність та районування. Компоненти географічної оболонки. Зональні та азональні чинники. Висотна поясність. Вертикальна і горизонтальна структура географічної оболонки. Антропогенні ландшафти.

Гіпсометрія і орографія найбільших форм поверхні України. Тектонічна будова території України. Морфоструктурний та морфоскульптурний рельєф України. Розподіл сонячної радіації та радіаційного балансу у межах території України. Розподіл середньомісячних температур у межах території України. Розподіл середньорічної кількості опадів та зволоження у межах території України. Загальні риси річкової системи України. Поширення озер і боліт у межах території України. Ґрунтовий покрив території України. Рослинний покрив і тваринний світ території України. Зміна основних компонентів природного середовища під впливом діяльності людини на території України. Природоохоронні території. Заповідники і національні природні парки. Фізико-географічне районування України. Природні комплекси Східноєвропейської рівнини. Геоморфологічне районування Українських Карпат. Особливості рельєфу окремих геоморфологічних районів. Поверхневі і підземні води Українських Карпат. Загальна фізико-географічна характеристика Кримських гір. Природні комплекси Чорного та Азовського морів.

Природні умови Світового океану. Загальна фізико-географічна характеристика материків. Фізико-географічне районування материків.

Формування сучасної території України. Етнічні землі та державна територія України: проблема невідповідності. Особливості сучасного ЕГП і ПГП України. Адміністративно-територіальний устрій України: формування, стан і перспективи реформування. Внесок С. Рудницького в розвиток вітчизняної суспільної географії. Внесок В. Кубійовича з розвиток вітчизняної суспільної географії. Демографічні процеси в Україні і світі в ХХ ст. Сучасна демографічна ситуація в Україні. Демографічна політика в Україні. Історико-географічні аспекти формування міської мережі в період 19-20 ст. Основні підходи до класифікації міст (за чисельністю населення, за функціями, за генетичною ознакою).

Рівень урбанізації в регіонах України: причини і тенденції. Сільське розселення: зміст поняття "село", територіальний розподіл сільського населення по Україні. Соціальні проблеми сільського населення. Географія розселення населення в Україні. Системи розселення. Внутрішні міграції населення в Україні: передумови і головні напрямки. Зовнішні міграції населення України. Головні тенденції зміни етнічного складу населення України в ХХ ст. Географія Східної діаспори і Західної діаспори. Географія найбільших релігійних конфесій України.

Зайнятість і безробіття у різних регіонах України: сучасний стан і проблеми вирішення. Соціальна структура населення України: проблеми

трансформації на сучасному етапі. Географія соціальних негараздів в Україні.

Природно-ресурсний потенціал України. Географія та перспективи розвитку економіки України. Секторальна модель економіки країни. Первинний сектор господарства. Виробництво сільськогосподарської продукції у світі та в Україні. Лісозабезпеченість. Лісове господарство в світі та в Україні. Ресурсозабезпеченість мінеральними ресурсами. Основні закономірності розміщення родовищ.

Вторинний сектор господарства. Виробництво та постачання електроенергії. Чорна і кольорова металургія. Сировинна база. Чинники розміщення. Сучасні технології виробництва. Хімічне виробництво та його галузева структура. Виробництво деревини, паперу. Виробництво будівельних матеріалів. Виробництво машин та устаткування. Особливості виробничого процесу та чинники розміщення підприємств, що виробляють тканин, одягу, взуття. Чинники розміщення підприємств, що виробляють харчові продукти.

Третинний сектор господарства. Роль транспорту в розвитку економіки країни. Види транспорту. Сучасні транспортно-логістичні системи. Торгівля як вид послуг. Форми торгівлі. Основні напрями зовнішньоторговельних зв'язків. Світова організація торгівлі. Регіональні зони вільної торгівлі. Туризм як складник національної економіки, його види. Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Аутсорсинг.

Особливості ЕГП регіонів світу та окремих держав. Економіко-географічна характеристика регіонів та окремих держав (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності).

Професійний стандарт вчителя середньої школи. Державний стандарт базової і повної середньої освіти з географії; зміст, структура, основні завдання шкільних курсів географії базового та профільного рівнів навчання; історія розвитку шкільної географії як навчального предмета та історія розвитку методичної думки в Україні та Європі; базові поняття та принципи методики навчання географічних дисциплін; процесуальні і змістові складові процесу навчання географії; основні методи, прийоми та засоби навчання; організаційно-методичні особливості структури основних форм навчання географії: уроку, екскурсії, роботи на місцевості; методичні особливості організування вивчення різних шкільних курсів географії з урахуванням вікових особливостей учнів та змісту курсу; основні форми і види діяльності позакласної роботи з географії. Педагогічні технології навчання географії та їх застосування у навчально-виховному процесі; методи і методичні прийоми традиційної та інноваційної моделей навчання;

прийоми роботи з географічними картами, глобусом, підручниками, мультимедійними педагогічними засобами.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрейчук Ю. М. ГІС в екологічних дослідженнях та природоохоронній справі: навч. посіб. / Ю.М. Андрейчук Т.С. Ямелинець. – Львів : “Простір-М”. 2015. – 284 с.
2. Байрак Г. Методи геоморфологічних досліджень: навч. посібник / Галина Байрак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 292 с.
3. Білецький М. І. Соціальна географія: навч.-метод. посібник / М. І.Білецький, І.В.Ванда, Л.І.Котик. – Львів: ЛНУ ім.І.Франка, 2013. – 164с.
4. Блій Г. де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ “Україна” О. І. Шабля.-К.: Либідь, 2004.-740 с.
5. Божок А.П., Л.Є.Осауленко, В.В.Пастух Картографія. Підручник. Київ: Фітоцентр, 1999. 252 с.
6. Браславська О.В. Європейський досвід реформування географічної освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. Вип. 17. С. 296-304.
7. Васютіна Т.М., Косик В.М. Основи землезнавства з програмним засобом MozaBook/ Навчальний посібник для студентів. Київ, НПУ імені Н.П. Драгоманова, 2022. 166с.
8. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібн. для самостійної роботи студентів / М. Р. Влах, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. — 120 с.
9. Гілецький Й.Р. Картографія з основами топографії: тематичний збірник тестів. Івано-Франківськ. 2021. 64 с.
10. Гілецький Й.Р. Лабораторні та практичні роботи із картографії, топографії та геодезії в умовах дистанційного навчання. Методичні вказівки. Івано-Франківськ, 2022. 34 с.
11. Гудзеляк І. Географія населення: Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 126 с.
12. Гуцуляк В.М. Ландшафтознавство: Теорія і практика Навчальний посібник. - Чернівці: Книги - ХХІ, 2008. - 168 с.
13. Даценко Л.М., Гончаренко О.С. Топографічне картографування: навчальний посібник. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2019. 88 с.
14. Дидактика географії: Монографія / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
15. Картографія з основами топографії. Частина І. Топографія: Навчальний посібник для студентів географічних спеціальностей педагогічних університетів / Укладачі: Хаєцький Г.С., Стефанков Л.І. – Вінниця,

- ВДПУ, 2014. – 132 с.
- 16.Картографо-топографічний словник-довідник [Текст]: Навчальний посібник / В.В.Лозинський, Ю. М. Андрейчук; за науковою редакцією професора І. П. Ковальчука. Київ, Львів: НУБІП України; ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 256 с.
  - 17.Книш М. М. Глобальні проблеми людства: навчальний посібник./ Книш М. М., Котик Л. І.- Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015.
  - 18.Корнус О. Г. Історична географія : навчальний посібник / О. Г. Корнус ; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. – 156 с.
  - 19.Костів Л. Я Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник / Л. Я. Костів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 184 с.
  - 20.Лаврук М. М. Л 13 Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. - 136 с.
  - 21.Любинський О.І., Придеткевич С.С. Курс лекцій із загального землезнавства. – Кам'янець – Подільський: ВПП Апостроф, 2019.-186 с.
  - 22.Матвієнко В.М., Стафійчук В.І. «Географія країн Азії, Океанії, Австралії»: навчально-методичний комплекс. К.: Видавництво «АльфаПК», 2021. 61 с.
  - 23.Методи суспільно-географічних досліджень: навчальнометодичне видання / за ред. К. Мезенцева. Київ: Видавництво «Фенікс», 2021.100с
  - 24.Олішевська Ю.А. Шкільне географічне краєзнавство. Навчальний посібник. - К.: «ФО-П Кравченко» -175 с.
  - 25.Основи ґрунтознавства: навч.-метод. посіб. / О. В. Аріон, Т. Г. Купач, С. О. Дем'яненко. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. – 327 с
  - 26.Природничо-географічне моделювання: підручник / В.М. Самойленко, І.О. Діброва. – Київ: Ніка-Центр, 2019. – 320 с.
  - 27.Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>
  - 28.Ратушняк Г.С. Топографія з основами картографії: Навчальний посібник, Київ: Центр навч.літер, 2003. 208 с.
  - 29.Рельєф Європи: навчальний посібник / О.О.Комлев. – Київ, 2022.–228с.
  - 30.Ретроспективна етнічна географія поселень Прикарпаття: монографія / В.П. Круль, Р.М. Гишук. – Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2019. – 312 с.
  - 31.Свинко Й.М., Сивий М.Я. Геологія: Підручник.-К.: Либідь, 2003.-480с.
  - 32.Соціальна географія: підручник/ за ред. Л.Немець та К.Мезенцева. – Київ: Фенікс, 2019. – 304 с.
  33. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст: Навчально-методичний посібник / О.Л. Дронова, С.П. Запотоцький. - К., 2018. - 214 с

34. Топографічне картографування. Навчальний посібник / Л.М.Даценко, О.С.Гончаренко. - Київ.: 2019. - 88 с.
- 35.Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. - Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.
- 36.Топчієв О.Г. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навчальний посібник / Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. – Херсон: Олді-плюс, 2015 – 372с.
- 37.Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – Київ: Видав-ництво «Фенікс», 2017. – 438 с.
- 38.Чалій Л.В. Організація краєзнавчо-туристської діяльності: навчально методичний посібник. 2-ге видання / Л.В. Чалій, В.К. Кіндрат. - Рівне: редакційно-видавничий відділ громадської організації "СОМ-центр", 2017. - 217 с.
- 39.Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. -Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003.-444 с.
- 40.Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. - 744 с.
- 41.Шевченко Р. Ю. Картографія: Електронний підручник / Шевченко Роман Юрійович. К.: ЦНМВ «Кий», 2015. 230 с.
- 42.Шищенко П.Г. Фізична географія України / П.Г. Шищенко, Н.В. Муніч. –К.: Зодіак ЕКО, ВД «Освіта», 2011.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюються Правилами прийому до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2023 році.